

LYNGBY-TAARBÆK
KOMMUNE

KVALITETSGUIDEN

KVALITET I LÆRINGSMILJØER I DAGTILBUD
I LYNGBY-TAARBÆK KOMMUNE

KVALITETSGUIDEN

Et redskab til kvalitetsudvikling af læringsmiljøer i dagtilbud

Denne kvalitetsguide er et redskab til, at ledelse, pædagogisk personale og dagplejepædagoger i Lyngby-Taarbæk Kommune kan undersøge, reflektere over og diskutere kvaliteten af læringsmiljøerne i dagtilbuddene. Kvalitetsguiden er blevet udviklet på baggrund af et ønske blandt dagtilbudsledere om netop at have et fælles afsæt for at kvalificere og konkretisere arbejdet med at udvikle højkvalitetsdagtilbud. Guiden tilbyder et sådant fælles evidensbaseret udgangspunkt. Den skal bidrage til at flytte de pædagogiske drøftelser fra, "vi synes" og "vi plejer", til "vi ved" og "det virker" og i forlængelse heraf understøtte udviklingen af den pædagogiske kvalitet. Pædagogisk kompleksitet kan ikke reduceres til "en formel". Og målinger af kvalitet skaber ikke kvalitet i sig selv. Det er i de opfølgende drøftelser og i den efterfølgende pædagogiske proces, at kvaliteten opstår.

Kvalitetsguiden bygger på forskning i, hvad der kendetegner højkvalitetsdagtilbud. Den giver eksempler på, hvad der er hhv. utilstrækkelig, god og høj kvalitet inden for en række evidensbaserede kvalitetsparametre. Samtidig er eksemplerne på pædagogisk højkvalitet handleanvisende. Kvalitetsguiden skal dog ikke forstås som en manual, men som et redskab

der kan være med til at styrke den fælles viden og dialog om kvaliteten i læringsmiljøerne for herigennem at understøtte udviklingen af høj kvalitet i dagtilbud i Lyngby-Taarbæk Kommune.

Kvalitetsguiden vedrører læringsmiljøet i vuggestuer, dagplejen og børnehaver. Et læringsmiljø af høj kvalitet er afgørende for at understøtte alle børns læring, udvikling og trivsel. Jf. Lyngby-Taarbæk Kommunes Læringsgrundlag arbejdes der ud fra en forståelse af, at læring og trivsel er hinandens forudsætninger. Læringsmiljø refererer i denne sammenhæng til *proceskvalitet* og *organisering* af læringsaktiviteter. Læringsmiljøer omfatter både vokseninitierede aktiviteter (spontane og planlagte), børneinitierede aktiviteter, rutiner og til dels forældresamarbejde. En afgørende forudsætning for kvalitet i læringsmiljøer er, at det pædagogiske personale udviser motivation og engagement i arbejdet – og at de helt grundlæggende kan *lide* børn og er optagede af at skabe de bedste udviklingsbetingelser for dem.

Hvordan anvendes Kvalitetsguiden?

Konkret skal Kvalitetsguiden give et kvalificeret afsæt for undersøgelser (fx ved observationer

og interview) af den pædagogiske praksis i dagtilbuddene. Kvalitetsguiden kan anvendes som grundlag for en generel kvalitetsgennemgang, der kommer rundt om samtlige kvalitetsparametre, men der kan også tages udgangspunkt i ét eller flere udvalgte parametre for at belyse noget mere specifikt – fx på baggrund af en konkret undren. Disse undersøgelser og de opfølgende drøftelser skal først og fremmest bidrage til fortsat at udvikle kvaliteten i dagtilbuddene. Sekundært kan arbejdet med Kvalitetsguiden også kvalificere besvarelsener af Lege- og læringsmiljøvurderingen yderligere.

Hvor og hvordan dataindsamlingen finder sted afhænger af, hvilket kvalitetsparameter der arbejdes med. Dataindsamlingen kan foregå både som observationer ved planlagte pædagogiske aktiviteter, børneinitierede aktiviteter eller rutiner, og det kan være i form af interview med personale eller deltagelse på fx personale-møder/i andet fagligt refleksionsrum. Endelig kan dataindsamlingen finde sted som gennemgang af dokumentation, pædagogiske læreplaner osv. De konkrete rammer for dataindsamlingen vil blive afklaret og uddybet nærmere i forbindelse med uddannelsesforløb for souschefer/ dagplejepædagoger.

KVALITETSGUIDEN

Indhold og opbygning

Kvalitetsguiden fokuserer på *proceskvalitet* og *organisering* af læringsaktiviteter. Den omhandler derimod ikke organisering i bredere forstand eller andre strukturelle forhold som fx normeringer, personalets uddannelsesniveau eller fysiske rammer i form af bygninger, legepladser etc. Guiden indeholder heller ikke kvalitetsindikatorer, der knytter sig specifikt til arbejdet med de enkelte læreplanstemaer. Endelig omhandler guiden ikke ledelsesmæssige forhold. Kvalitetsguiden rummer ikke alt inden for proceskvalitet, men nogle udvalgte, centrale kvalitetsparametre. Der kan være andre kvalitetsparametre, som også kunne være relevante, men som er udeladt i denne sammenhæng for at det i praksis kan lade sig gøre at gennemføre dataindsamling og målrette de efterfølgende drøftelser.

Kvalitetssguiden er bygget op omkring syv forskningsbaserede kvalitetsparametre, som er hentet fra især EPPSE-forskningen. For hvert af disse kvalitetsparametre er der formuleret indikatorer på hhv. "Utilstrækkelig kvalitet", "God kvalitet" og "Høj kvalitet". Indikatorerne er formuleret med afsæt dels i evidensbaserede skalaer (ECERS-3, SSTEW og KIDS), dels i EPPSE-forskningen, men er forenklede og tilpassede både en dansk kontekst og det formål, Kvalitetsguiden skal bruges til lokalt i Lyngby-Taarbæk Kommune. Indikatorerne skal ses som *eksempler* på praksis på forskellige kvalitetsniveauer og ikke som en udtømmende liste. Derudover skal indikatorerne under "Høj kvalitet" forstås som den ekstra dimension, der løfter den gode kvalitet op til høj kvalitet. Dvs. at dét, der står under "God kvalitet", er forudsat under "Høj kvalitet".

Tema	Kvalitetsparametre	Relevante dataindsamlingsmetoder	Side
Pædagogiske relationer	Det pædagogiske personale indgår i et udviklende og empatisk samspil med børnene	Observationer (fx deltagende observationer, observationer via Ipad-optagelser etc.)	6
	Interaktioner er præget af vedvarende fællestænkning		8
	Det pædagogiske personale tilbyder støtte i konfliktløsning		10
Viden og pædagogisk didaktik	Det pædagogiske personale har viden om og forståelse af, hvordan børn lærer, og de anvender denne viden i praksis	Interview	12
	Det pædagogiske personale kender indholdet af de enkelte læreplanstemaer, skaber viden om og forståelse af læreplanerne og arbejder didaktisk med dem	Observationer	16
	Det faglige miljø i personalegruppen bærer præg af feedback-kultur og fælles refleksioner over den pædagogiske praksis	Gennemgang af dokumentation, pædagogiske læreplaner etc.	18
Forældre-samarbejde	Det pædagogiske personale involverer forældre i børns læring	Interview Observationer Gennemgang af dokumentation/forældre-information	20

Pædagogiske relationer

KVALITETSPARAMETER

Det pædagogiske personale indgår i et udviklende og empatisk samspil med børnene

I EPPSE-forskningen peges der på, at "warm interactive relationships" er en afgørende indikator for kvalitet. På dansk kan det oversættes til, at der er et empatisk og udviklende samspil mellem det pædagogiske personale og børnene. I dét ligger der en tilgang, hvor børnene føler sig set, hørt og anerkendt. Det udviklende aspekt handler om, at det pædagogiske personale udfordrer og stimulerer børnene passende. Det betyder ikke, at det pædagogiske personale *altid* skal udfordre børnene og aldrig bare 'være' med børnene. Det er en pædagogisk vurdering, personalet altid må tage.

Inden for dette parameter kigges der også på det pædagogiske personales motivation og engagement, da det har afgørende

betydning for, hvordan det pædagogiske personale ser og møder børnene. Det betyder noget, at personalet faktisk kan lide at være sammen med børnene, og at de hele tiden forsøger at skabe de bedste læringsmiljøer og -betingelser for dem.

Dette kvalitetsparameter er relevant i alle læringsmiljøer (vokseninitierede aktiviteter, rutiner og børneinitierede aktiviteter). Det er desuden grundlæggende for alle de øvrige parametre. Dvs., at fx interaktioner præget af vedvarende fællestænkning eller konflikt-håndtering også skal bygge på et udviklende og empatisk samspil mellem børn og pædagogisk personale, før det kan betegnes som god eller høj kvalitet.

- **Relevante dataindsamlingsmetoder**
Observationer i alle typer af læringsmiljøer.

	Utilstrækkelig kvalitet	God kvalitet	Høj kvalitet
Det pædagogiske personales forståelse af børns følelser	Det pædagogiske personale overser børns verbale og/eller non-verbale udtryk.	Det pædagogiske personale er opmærksomme på børnenes udtryk; fx om et barn er usikkert, bange eller ked af det. Det pædagogiske personale anerkender børnene.	Det pædagogiske personale responderer hensigtsmæssigt på børnenes udtryk og hjælper dem med at sætte ord på det, de mærker og oplever. Det pædagogiske personale anerkender børnenes indsats – ikke produktet, fx "Jeg kan se, du har gjort dig rigtig umage med den tegning. Hvad er det, pigen laver der?"
Kommunikation mellem det pædagogiske personale og børn	Det pædagogiske personale har oftere fokus på og kommunikation med kollegaer/forældre end med børnene. Det pædagogiske personale reagerer ikke på børnenes udsagn og initiativer. Kommunikationen med børnene er begrænset til instruktioner og/eller rettesættelser. Det pædagogiske personale lader børnene sive væk fra aktiviteter, hvis børnene ikke finder det interessant, eller det er for svært.	Det pædagogiske personale taler med børnene om deres oplevelser og ideer. Samværet bærer præg af interesse for børnene. Børnenes udsagn bliver lyttet til og taget alvorligt. Dialogen mellem børn og det pædagogiske personale er ligeværdig. Det pædagogiske personale har god øjenkontakt med børnene. Det pædagogiske personale opfordrer børnene til at blive ved med at øve og fastholde sig, når de er ved at opgive en aktivitet.	Der er fordybet og fokuseret opmærksomhed mellem det pædagogiske personale og børn i samtaler og aktiviteter. Børn og personale er engageret i et fælles tredje i længere tid. Det pædagogiske personale undres sammen med børnene og stiller åbne, udfordrende spørgsmål. De opfordrer børnene til at udforske og eksperimentere ved at bruge deres fantasi og kreativitet (vedvarende fællestænkning). Det pædagogiske personale giver opmærksomhed i form af konkret hjælp eller opmuntring, når et barn er ved at give op.
Det pædagogiske personales motivation og engagement	Det pædagogiske personale har en opgivende og negativ attitude og udviser ingen interesse for børnene. Der er meget voksensamtale, som ikke involverer eller er relevant for børnene. Det pædagogiske personale udviser få eller ingen initiativer.	Det pædagogiske personale signalerer, at de kan lide at være sammen med børnene (fx ved smil, imødekomende kropssprog og mimik). Det pædagogiske personale har en positiv og konstruktiv tilgang til at skabe de bedste læringsmiljøer for børnene.	Det pædagogiske personale giver tydeligt udtryk for, at de kan lide at være sammen med børnene og er tydeligt engagerede i samtaler og aktiviteter. Det pædagogiske personale skaber optimale rammer for børnene og tager initiativer ud fra de betingelser, der er i situationen.
Børn i udsatte positioner (herunder børn der er passive, ikke involveret i leg/aktiviteter, eller som forstyrrer leg/aktiviteter for andre)	Det pædagogiske personale beder børnene om at finde på noget at lave.	Det pædagogiske personale er opmærksomme, tager kontakt til børnene og foreslår aktiviteter eller deltagelse i leg.	Det pædagogiske personale intervenserer i lege/aktiviteter, dvs. understøtter aktivt børnene i at indgå konstruktivt i lege eller aktiviteter.

Pædagogiske relationer

KVALITETSPARAMETER

Børnene udfordres med vedvarende fællestænkning

EPPSE-forskningen viser, at højkvalitetsdagtilbud er karakteriseret ved, at der foregår *vedvarende fællestænkning* mellem børn og det pædagogiske personale. Vedvarende fællestænkning betyder, at to eller flere personer samarbejder på en intellektuel måde om at løse et problem, forstå et begreb, evaluere en aktivitet eller udvide et narrativ. De deltagende skal bidrage til tænkningen, som skal udvikle og udvide forståelsen (frit efter EPPSE).

Vedvarende fællestænkning er altså en form for dialog, hvor der foregår en "problemløsning", og hvor begreber bliver udforsket, handlinger evalueret og narrativer udvidet.

Vedvarende fællestænkning er en fordybet, længerevarende dialog, der udfordrer og sætter gang i refleksioner. Ud over vedvarende fællestænkning er det centralt med *åbne spørgsmål* (hvorfor, hvordan etc.) samt *formativ feedback* til børnene.

Der vil naturligvis være forskel på, hvordan vedvarende fællestænkning kan udspille sig afhængigt af børnenes alder/udvikling.

Som nævnt er kvalitetsparameteret vedr. *et empatisk og udviklende samspil* forudsat her.

- **Relevante dataindsamlingsmetoder**
Observationer i alle typer af læringsmiljøer.

	Utilstrækkelig kvalitet	God kvalitet	Høj kvalitet
Dialog mellem det pædagogiske personale og børn	Det pædagogiske personale opfordrer ikke til dialog/taler ikke med børnene. Kommunikationen mellem børn og det pædagogiske personale er præget af instruktionspædagogik, irrettesættelser og/eller skæld-ud. Det pædagogiske personale giver primært negativ feedback.	Det pædagogiske personale opfordrer børnene til dialog og anerkender børnenes udspil til samtale. Børnene anerkendes som aktive medspillere i samtaler. Dialogen er præget af, at det pædagogiske personale stiller åbne spørgsmål. Det pædagogiske personale stiller børnene spørgsmål, der hjælper med at evaluere lege og aktiviteter.	Der er mange eksempler på samtaler/dialog mellem børn og pædagogisk personale, som: • Har flere led (dvs. at der bliver stillet flere spørgsmål og givet flere svar fra personalet og barnet/ børnene). • Har mange åbne spørgsmål (indledes med fx "hvorfor, hvordan, hvad hvis, fortæl mig om..."), som kræver lange svar. • Lægger op til stigende kompleksitet i børnenes svar bl.a. ved, at det pædagogiske personale giver børnene tid til at svare og kommenterer på børnenes svar. • Udfordrer børnenes tænkning ved at stille spørgsmål, der får børnene til at reflektere. Det pædagogiske personale giver løbende feedback til børnene. Feedbacken er læringsorienteret (formativ) fremfor blot vurderende, fx: "Vi manglede fem kopper, og det hentede du. Hvordan fandt du frem til, at vi skulle bruge fem kopper?"
Kritisk tænkning/ problemløsning	Dialogen mellem det pædagogiske personale og børn er præget af lukkede, simple spørgsmål.	Det pædagogiske personale understøtter børns tænkning ved at 'tænke højt' og fortælle om deres refleksioner. Det pædagogiske personale forklarer sammenhænge for børnene.	Det pædagogiske personale stiller børnene udfordrende spørgsmål om aktiviteter, som stimulerer tænkning, fx spørgsmål der starter med: "Hvad tror du, der vil ske, hvis ..." "Hvad vil der ske, hvis vi lader en ..." "Hvordan kan du vide, hvor mange/hvordan/hvornår ..."

Pædagogiske relationer

KVALITETSPARAMETER

Det pædagogiske personale tilbyder støtte i konfliktløsning og forebygger konflikter ved at arbejde med at opbygge positive relationer mellem børnene

Fra EPPSE-forskningen ved vi, at det er et centralt kvalitetsparameter, at det pædagogiske personale i dagtilbuddet understøtter børnene i at forstå og løse deres konflikter via samtale samt guider børnene i en positiv

adfærd og understøtter et godt socialt miljø. Inden for dette kvalitetsparameter er der både fokus på at *forebygge*, *håndtere* og *bearbejde* konflikter.

- **Relevante dataindsamlingsmetoder**
Observationer i alle typer af læringsmiljøer.

Kvalitetsparameter: Det pædagogiske personale tilbyder støtte i konfliktløsning og forebygger konflikter ved at arbejde med at opbygge positive relationer mellem børnene

	Utilstrækkelig kvalitet	God kvalitet	Høj kvalitet
Håndtering af konflikter	Det pædagogiske personale responderer ikke på/involverer sig ikke i børnenes konflikter. Manglende struktur gør, at konflikter ikke opdages. Det pædagogiske personale reagerer sjældent på uhensigtsmæssig adfærd hos børnene. De reaktioner, der er, er negative eller vrede og præget af skæld ud, irettesættelse og regulering. Der er en kultur, hvor børnene ikke henter hjælp hos de voksne, selvom der er konflikter, de ikke selv kan løse.	Det pædagogiske personale lytter til børnenes udsagn, når de er i konflikt. Det pædagogiske personale hjælper med at løse konflikter, men arbejder ikke aktivt med at forebygge dem. Børnene opfordres til at søge de voksnes støtte, når der opstår en konfliktsituation, de ikke selv kan løse.	Det pædagogiske personale er respektfuldt over for børnene og guider dem positivt ved konflikter, herunder: • Lytter til børnenes oplevelser og inddrager dem i konfliktløsningen. • Venter med at svare til børnene er færdige med at tale. • Er også opmærksomme på børnenes non-verbale tegn. Det pædagogiske personale hjælper børnene med at finde gode løsninger ved konflikter. De involverer aktivt børnene i at løse konflikter uden at fortælle dem, hvad de skal gøre (de hjælper fx børnene med at tale ud om problemerne og med at bevidstgøre dem om andres følelser). Det pædagogiske personale er støttende, når børnene er vrede, bange eller kede af det (er fx forstående over for et barn, som har problemer med en ven, eller guider tålmodigt et vredt barn). Der er skabt en kultur, hvor børnene henter hjælp hos en voksen, hvis der er konflikter, de ikke selv kan løse.
Forebyggelse af konflikter	Der er begrænset eller manglende vejledning fra det pædagogiske personale i positive interaktioner mellem børnene. Det pædagogiske personale går kun ind i konflikter, hvis børnene slås eller græder. Det pædagogiske personale taler nedladende til fx forældre eller kolleger. Der stilles for høje krav til børnenes sociale færdigheder ift alder og udvikling (fx børnenes evne til at dele eller samarbejde).	Det pædagogiske personale hjælper børnene med og guider dem i at løse sociale udfordringer, før det bliver til en konflikt (fx guider i at skiftes, tage ture, hjælpe hinanden). Det pædagogiske personale fungerer som rollemodeller for positive og respektfulde interaktioner. Der stilles passende krav til børnenes sociale færdigheder set i forhold til deres alder og udvikling.	Det pædagogiske personale kommenterer på børnenes positive sociale adfærd over for hinanden (fx anerkender børn, som hjælper eller trøster andre, som samarbejder eller deler noget med andre). Det pædagogiske personale hjælper børnene til at se forbindelsen mellem deres handlinger og andres reaktioner, fx "Du spurgte, om han ville være med til at lege. Kan du se, at han blev glad?" Der arbejdes med konfliktløsning som et tema. Fx tales der om forskellige følelser og non-verbale udtryk for følelser, der laves rollespil om konflikter etc. Børnene udfordres på et passende niveau, så de styrker deres sociale færdigheder og evner til at løse konflikter.

Viden og pædagogisk didaktik

KVALITETSPARAMETER

Det pædagogiske personale har viden om og forståelse af, hvordan børn lærer, og de anvender denne viden i praksis

EPPSE-forskningen peger på, at høj kvalitet kræver, at det pædagogiske personale har viden om, hvordan børn lærer – og kan omsætte denne viden til praksis. Det er altså ikke nok at have teoretisk viden, man skal også kunne anvende den i praksis.

Fra forskningen ved vi desuden, at bl.a. gruppestørrelser har en betydning for børnenes læring, ligesom en god balance mellem børne- og vokseninitierede aktiviteter er vigtig. Det skal det pædagogiske personale tilrettelægge deres aktiviteter og den pædagogiske praksis efter.

Dette kvalitetsparameter er inddelt i nogle undertemaer; hhv. *Organisering, Det pædagogiske personales roller i forskellige læringsrum og Anvendelse af viden om børns læring.*

Kvalitetsparameteret *Det pædagogiske personale indgår i et udviklende og empatisk samspil med børnene* ses som en grundlæggende forudsætning ved de sidste to undertemaer.

► Relevante dataindsamlingsmetoder

Interview og observationer i alle typer af læringsmiljøer.

Kvalitetsparameter: Det pædagogiske personale har viden om og forståelse af, hvordan børn lærer, og de anvender denne viden i praksis

	Utilstrækkelig kvalitet	God kvalitet	Høj kvalitet
ORGANISERING			
Planlægning	Dagens program er sjældent eller aldrig planlagt på forhånd.	Der er planlagt aktiviteter for de fleste dage, men ikke altid skriftligt og ikke for alle dage.	Det pædagogiske personale har planlagt dagens aktiviteter i forvejen – ved fx at lave skriftlige uge- eller månedsplaner. Der er formuleret tydelige læringsmål for aktiviteter og rutiner.
Struktur	Fravær af struktur (fx opdeling i grupper, igangsatte aktiviteter) giver konflikter mellem børnene.	Tilpas struktur er med til at begrænse, at der opstår konflikter.	Det pædagogiske personale arbejder aktivt med at skabe en struktur, hvor alle børn er involveret i aktiviteter eller leg fx ved opdeling i mindre grupper og/eller igangsatte aktiviteter.
Gruppestørrelser	Aktiviteter er næsten altid med alle børn. Det er sjældent, børnene bliver opdelt i grupper.	Det pædagogiske personale opdeler nogle gange børnegruppen, men ofte er der mange børn pr. voksen.	Det pædagogiske personale inddeler børnene i grupper afhængigt af aktiviteten og børnegruppen – sådan at alle børns behov og udviklingstrin tilgodeses.
Fysisk indretning	Den fysiske indretning af læringsmiljøer bærer præg af tilfældigheder. Der er ingen sammenhæng mellem det fysiske læringsrum, og de temaer/mål, der arbejdes med. Materialer og legetøj er tilfældigt udvalgt og placeret samt dårligt vedligeholdt.	Der er differentierede lege-/læringszoner og mulighed for udvikling og fordybelse. Der er eksempler på, at de fysiske læringsrum afspejler et tema/forløb, der arbejdes med. Materialer og legetøj er tilgængeligt, men ikke nødvendigvis i børnehøjde.	Den fysiske indretning er fleksibel og justeres løbende. Den bærer præg af tydelige lege-/læringszoner, som børnene let kan afkode. De forskellige læringsrum understøtter alle børns behov og læringsmål, herunder også børn i udsatte positioner. Materialer og legetøj udskiftes løbende ud fra børnegruppens læringsmål og interesse. Det er tilgængeligt for børnene.

Kvalitetsparameter: Det pædagogiske personale har viden om og forståelse af, hvordan børn lærer, og de anvender denne viden i praksis

	Utilstrækkelig kvalitet	God kvalitet	Høj kvalitet
ANVENDELSE AF VIDEN OM BØRNS LÆRING			
Børns medbestemmelse i aktiviteter og rutiner	Det pædagogiske personale gennemfører aktiviteter uden at inddrage børnenes input eller initiativer. Børnenes perspektiv underkendes. Det pædagogiske personale skælder ud på de børn, der ikke deltager på den måde, personalet forventer.	Det pædagogiske personale lytter til og anerkender børnenes input og initiativer, men inddrager ikke dette i det planlagte program.	Det pædagogiske personale opfordrer børnene til at deltage i samtaler/aktiviteter og er klar til at følge deres initiativer/inddrage deres input, så børnene oplever, at deres bidrag har betydning for fællesskabet.
Undersøgende tilgang	Det pædagogiske personale ignorerer barnets nysgerrighed og/eller undlader at følge op på nysgerrigheden ved fx at søge yderligere viden.	Det pædagogiske personale taler med børnene om det, børnene undrer sig over eller er nysgerrige på.	Det pædagogiske personale benytter fagbøger, IT eller laver eksperimenter mv. sammen med børnene for at søge viden/ besvare spørgsmål ud fra børnenes interesse. De viser på den måde børnene, hvordan man kan få mere viden.
Forståelse af barnets nærmeste udviklingstrin	Aktiviteter matcher ikke børnenes interesser, alder og udviklingsmæssige forudsætninger. Det pædagogiske personale sætter aktiviteter i gang uden at give børnene tilstrækkelig hjælp eller ved at tage helt over. Det pædagogiske personale får ikke hjulpet børnene, før de har mistet interessen.	Det pædagogiske personale tilrettelægger aktiviteter i overensstemmelse med børnenes interesser, alder og udviklingsmæssige forudsætninger. Det pædagogiske personale stilladserer læringen. Dvs. at de hjælper børnene til at kunne ting, de ikke er parate til at kunne på egen hånd.	Det pædagogiske personale tilrettelægger aktiviteter, der udfordrer børnene til næste udviklingstrin. Det pædagogiske personale stilladserer læringen. Det pædagogiske personale reducerer gradvist hjælpen i takt med, at børnene kan mere selv. Det pædagogiske personale er klar til at hjælpe/guide, når børnene er ved at gå i stå.
Forskellige læringsstile	Aktiviteter bliver planlagt og gennemført på en ensidig måde, der ikke stimulerer mange sanser.	Det pædagogiske personale har viden om og forståelse for, at børn lærer på hver deres måde.	Aktiviteter planlægges og gennemføres, så de stimulerer flest mulige sanser. Fx et efterårstema, hvor der bliver malet/tegnet træer, snakket om form/farver og størrelse på blade, børnene rører ved og tumler sig i blade, der synges efterårssange osv. Indretningen er fleksibel med flere læringszoner, der tilgodeser forskellige læringsstile.

Kvalitetsparameter: Det pædagogiske personale har viden om og forståelse af, hvordan børn lærer, og de anvender denne viden i praksis

	Utilstrækkelig kvalitet	God kvalitet	Høj kvalitet
DET PÆDAGOGISKE PERSONALES ROLLER I FORSKELLIGE LÆRINGSMILJØER			
Balance mellem børne- og vokseninitierede lege og aktiviteter	Der er enten ingen eller meget få vokseninitierede aktiviteter, eller også er hele dagen stramt struktureret af aktiviteter/leg, som det pædagogiske personale igangsætter.	Der er en overvægt af enten børne- eller vokseninitierede aktiviteter.	Der er en god balance (ca. 50/50) mellem aktiviteter, som børn selv tager initiativ til og styrer, og aktiviteter, som det pædagogiske personale igangsætter og til dels styrer.
Det pædagogiske personales rolle i børneinitierede lege og aktiviteter	Det pædagogiske personale lader altid børnene lege uden indblanding ("fri leg").	Ved de børneinitierede aktiviteter (lege og selvvalgte aktiviteter) er det pædagogiske personale opmærksomme på, at alle børn trives og udvikler sig. Det pædagogiske personale er 'bagved' eller 'ved siden af' eller slet ikke med, hvis legen/aktiviteten forløber fint uden indblanding.	Ved de børneinitierede aktiviteter (lege og selvvalgte aktiviteter) har det pædagogiske personale blik for, om legen fungerer for alle de deltagende børn og intervenserer i legen/hjælper med at udvikle legen, hvis den ikke er god for nogle af børnene.
Det pædagogiske personales rolle i vokseninitierede lege og aktiviteter	Det pædagogiske personale gennemfører aktiviteter som planlagt, men indtager udelukkende en styrende og dominerende rolle uden at tillade input eller initiativer fra børnene.	I de vokseninitierede aktiviteter indtager det pædagogiske personale en rolle, hvor de 'går foran' og udfordrer børnene passende, men inddrager ikke nødvendigvis børnenes input.	I de vokseninitierede aktiviteter varierer det pædagogiske personale deres position alt efter, hvad der er brug for. De lytter til børnene, inddrager deres input og initiativer, men udfordrer også børnene passende med fx nysgerrige spørgsmål. Det pædagogiske personale bevarer fokus på målet med aktiviteten.
Rutiner som pædagogisk aktivitet	Rutiner er noget, der skal overstås. Det går hurtigt, og der er ikke meget interaktion mellem det pædagogiske personale og børnene.	Det pædagogiske personale sørger for, at der er tid og nærvær med børnene i rutinerne, fx når der spises frokost, i garderoben osv.	Det pædagogiske personale sørger for, at rutiner foregår i mindre grupper, og at der – udover nærvær – er blik for læringsperspektivet i situationen. Rutinerne har læringsmål, og der arbejdes med formativ feedback til børnene.

Viden og pædagogisk didaktik

KVALITETSPARAMETER

Det pædagogiske personale kender indholdet af de enkelte læreplanstemaer, skaber viden om og forståelse af læreplanerne og arbejder didaktisk med dem

EPPSE-forskningen viser, at det er et centralt kvalitetsparameter, at personalet har viden om indholdet af læreplanerne (på engelsk: "curriculum") og viden om målene i det læreplanstema, der arbejdes med. I højkvalitetsdagtilbud arbejdes der systematisk og med klare mål for det pædagogiske arbejde.

At arbejde didaktisk med læreplanerne vil sige, at der opstilles klare og tydelige mål, at aktiviteter vælges ud fra de mål, der arbejdes med, og endelig, at arbejdet løbende evalueres.

Parameteret vedr. de pædagogiske læreplaner hænger tæt sammen med parameteret vedr. viden om børns læring. Ifølge EPPSE-

forskningen er det afgørende, at personalet både har viden om, *hvad* børn skal lære, og *hvordan* de lærer. Samtidig er det afgørende, at det pædagogiske personale kan omsætte denne viden om "hvad" og "hvordan" på en særlig måde i praksis.

Arbejdet med de pædagogiske læreplaner i praksis kan finde sted både i rutiner, leg og planlagte aktiviteter.

Parameteret er opdelt i hhv. *Planlægning*, *Udførelse* og *Evaluerings*, som alle er vigtige og centrale dele i arbejdet med de pædagogiske læreplaner.

- **Relevante dataindsamlingsmetoder**
Gennemgang af pædagogiske læreplaner samt observationer i vokseninitierede aktiviteter og rutiner.

Kvalitetsparameter: Det pædagogiske personale kender indholdet af de enkelte læreplanstemaer, skaber viden om og forståelse af læreplanerne og arbejder didaktisk med dem

	Utilstrækkelig kvalitet	God kvalitet	Høj kvalitet
Planlægning	Læreplanen er kun et dokument, der ligger i skuffen/på hjemmesiden og bruges ikke i det pædagogiske arbejde. Valget af aktiviteter er tilfældigt eller tager afsæt i det pædagogiske personales interesser og forholder sig ikke nødvendigvis til læreplanens mål.	Læreplanen er udarbejdet og tilgængelig for forældre og personale. Der planlægges periodevis forløb med de enkelte læreplanstemaer, men temaerne integreres ikke (fx har man et projekt, som udelukkende fokuserer på sprog i to måneder, derefter et projekt som kun handler om krop og bevægelse osv).	Der er formuleret tydelige mål for læreplansaktiviteterne. Hele personalegruppen kender målene og arbejder ud fra dem. Læreplanen bruges som pejlemærke ved planlægning af aktiviteter. Det pædagogiske personale planlægger forløb, som indeholder aktiviteter, der dækker flere læreplanstemaer. Ved planlægning af et forløb beskrives formålet/målene for, hvad børnene skal lære og hvorfor.
Udførelse	Det pædagogiske personale afviger ofte fra/aflyser planlagte læreplansaktiviteter af hensyn til personalets ønsker/interesser.	Det pædagogiske personale fastholder og gennemfører planlagte læreplansaktiviteter og inddrager i begrænset omfang børnenes eventuelle input. Målene med læreplansaktiviteterne er ikke altid tydelige for personalet.	Det pædagogiske personale er til stede i nuet, men kender målene i læreplanen og arbejder målrettet ud fra dem i læreplansaktiviteter. Samtidig er personalet klar til at improvisere og justere på aktiviteterets indhold og form, hvis børnenes interesser går i en anden retning, men stadig med målene for øje.
Evaluerings	Aktiviteter evalueres sjældent.	Evaluerings bruges som dokumentation af aktiviteter, primært til forældre. Evaluerings forholder sig primært til, hvordan en aktivitet er forløbet og ikke til, hvilken læring der er sket for børnene.	Evaluerings bruges til at få viden, som inddrages ved planlægning af fremtidige forløb/aktiviteter. Evaluerings inddrager børnene. Der spørges fx til interesse for indhold, form og varighed. Evaluerings forholder sig til børnenes læring/progression i forløbet.

Viden og pædagogisk didaktik

KVALITETSPARAMETER

Det faglige miljø i personalegruppen bærer præg af feedback-kultur og fælles refleksioner over den pædagogiske praksis

Det pædagogiske personales uddannelsesniveau er ifølge forskning et afgørende kvalitetsparameter. Uddannelsesniveau indgår ikke direkte i denne kvalitetsguide, men i dette parameter er der fokus på det faglige miljø i personalegruppen. Et stærkt fagligt miljø i personalegruppen, som understøtter gode læringsmiljøer, er bl.a. kendetegnet ved en konstruktiv og udviklende feedback-kultur og fælles pædagogiske refleksioner over det daglige samspil med børnene, hvad der kan gøres bedre, og hvordan børnenes læring kan optimeres.

Et stærkt fagligt miljø er også kendetegnet ved, at det pædagogiske personale diskuterer pædagogik ud fra teori og praksis og forholder sig til, hvordan det skal omsættes i praksis.

Dette parameter omhandler *pædagogiske refleksioner* og *feedback* mellem det pædagogiske personale i dagtilbuddet/ dagplejeren og dagplejepædagogen.

- **Relevante dataindsamlingsmetoder**
Interview, deltagelse på fx personalemøder eller andre faglige refleksionsfora.

Kvalitetsparameter: Det faglige miljø i personalegruppen bærer præg af feedback-kultur og fælles refleksioner over den pædagogiske praksis

	Utilstrækkelig kvalitet	God kvalitet	Høj kvalitet
Pædagogiske refleksioner	Det pædagogiske personale stiller ikke spørgsmålstegn ved og har ikke faglige diskussioner om den pædagogiske praksis. Kulturen er præget af, "vi plejer at gøre".	Der er refleksioner over den pædagogiske praksis. Det pædagogiske personale diskuterer pædagogik ud fra praksis, nyere forskning og litteratur.	Der er en nysgerrighed og dialog omkring det daglige samspil med børn i alle læringsmiljøer og en optagethed af, hvad der kan gøres bedre, og hvordan man kan optimere læring. Er der noget der undrer, er det legitimt at spørge. Det pædagogiske personale diskuterer pædagogik ud fra praksis, nyere forskning og pædagogisk litteratur og forholder sig til, hvordan det omsættes i praksis.
Feedback	Der er ingen feedback mellem personalet på hinandens pædagogiske praksis.	Det pædagogiske personale anerkender hinanden, når der er noget, der er godt i den pædagogiske praksis.	Det pædagogiske personale stiller undrende spørgsmål til hinanden – åbne og nysgerrige – også om det, der ikke nødvendigvis er godt. Det igangsætter dialog. Dialogen er respektfuld.

Forældresamarbejde

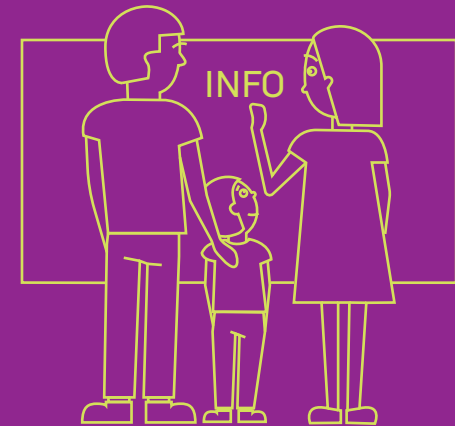
KVALITETSPARAMETER

Det pædagogiske personale involverer forældre i børns læring

Fra forskning ved vi, at læringsmiljøet i hjemmet har afgørende betydning for børns udvikling og for, hvordan de klarer sig senere i livet. Forskning viser også, at et tæt samarbejde mellem forældre og dagtilbud, hvor personalet vejleder forældre i aktivt at understøtte deres børns læreprocesser, har et væsentligt potentiale mht. at styrke alle børns trivsel, udvikling og læring og mindske betydningen af negativ social arv. Samtidig peger undersøgelser på, at målrettet forældresamarbejde omkring børns læring er en til dels uudnyttet ressource: Flertallet af forældre til børn i dagtilbud ønsker målrettet vejledning fra dagtilbuddene i, hvordan de styrker deres barns læring og hjemme-læringsmiljøet, men mange forældre oplever ikke at få denne vejledning.

Dette kvalitetsparameter handler om, hvordan dagtilbuddene i samarbejde med forældrene i højere grad understøtter børns læring og udvikling i hjemmet. Det betyder ikke, at andre aktiviteter i relation til forældresamarbejdet ikke også er relevante (fx sociale arrangementer som skal understøtte et godt miljø i forældregruppen), men de indgår ikke som en del af Kvalitetsguiden.

Parameteret omkring forældresamarbejde er inddelt i: *Det daglige samarbejde omkring det enkelte barn, Differentieret forældresamarbejde, Dokumentation af den daglige pædagogiske praksis og Formidling der særligt understøtter læring i hjemmet.*

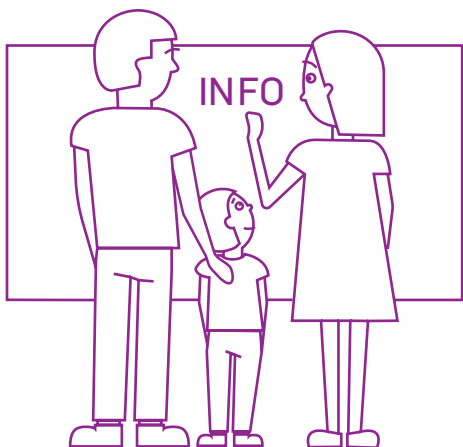

► Relevante dataindsamlingsmetoder

Interview med det pædagogiske personale/ forældre, observationer fx ved aflevering/ hentning samt gennemgang af dokumentation og forældre-information, herunder Børne-Lynet, nyhedsbreve og opslag i dagtilbuddet.

	Utilstrækkelig kvalitet	God kvalitet	Høj kvalitet
Den daglige kommunikation omkring det enkelte barn	Der er ikke meget kommunikation mellem dagtilbud og hjemmet. Dialogen mellem det pædagogiske personale og forældre omhandler mest praktiske forhold (madpakker, sovetider, påklædning etc.).	Der er god og ligeværdig dialog mellem forældre og det pædagogiske personale omkring barnet. Det pædagogiske personale deler deres observationer og refleksioner med forældrene, og kommer rundt om det hele barn. Dvs. at de fortæller om både de sociale og alsidige personlige kompetencer, det motoriske, sproglige etc.	Det pædagogiske personale deler deres observationer og refleksioner med forældrene og fortæller forældrene, hvordan de konkret kan understøtte barnets udvikling, læring og trivsel derhjemme. Det pædagogiske personale er nysgerrige på og spørger ind til de hjemlige forhold og forældrenes perspektiver på barnet.
Differentieret forældresamarbejde	Alle forældre håndteres på samme måde.	Det pædagogiske personale differentierer i forældresamarbejdet og vurderer i forhold til den enkelte familie, hvor meget information der er nødvendig, og hvordan der bedst støttes op om barnets trivsel, udvikling og læring.	Det pædagogiske personale er handle-anvisende og konkrete – specielt i forhold til forældre til børn, der har brug for ekstra stimulering. (Personalet kan fx låne forældre bøger med hjem, der kan læses med barnet, give forældrene konkrete råd til, hvordan barnet bliver mere selvhjulpent osv.)
Dokumentation af den daglige pædagogiske praksis til børn og forældre	Aktiviteter er sjældent beskrevet.	De fleste aktiviteter er dokumenteret, men ofte er beskrivelserne koncentreret om, hvad børnene har lavet/hvordan de har haft det. Dokumentation af dagens aktiviteter hænger i voksenhøjde.	Af dokumentationen fremgår det, hvad børnene har lavet og <i>hvorfor</i>. Det fremgår tydeligt, hvad den pædagogiske hensigt har været med aktiviteten, og hvad børnene har øvet/lært/trænet. Dokumentation hænger i børnehøjde, så forældre og børn sammen kan kigge på det og snakke om, hvad børnene har lavet.

	Utilstrækkelig kvalitet	God kvalitet	Høj kvalitet
Formidling til forældre der understøtter læring i hjemmet	Formidlingen til forældrene omkring læring er minimal. Forældrearrangementer afholdes ud fra, "vi plejer".	Der sendes jævnligt nyhedsbreve og "dagbøger" ud til forældrene, som fortæller om dagligdagen i institutionen og om aktiviteter samt målene med aktiviteterne. Forældrearrangementer vælges og planlægges ud fra overvejelser om, hvilke arrangementer, der er relevante ift. den konkrete forældre- og børne-gruppe.	I nyhedsbreve, på BørneLynet og ved opslag i dagtilbuddet formidles viden om børns læring, mål med aktiviteter, og hvordan forældrene kan understøtte barnets læring hjemme. Der kan være aktivitetsforslag, som bygger videre på det, der er arbejdet med i institutionen (fx om at læse en bog, der også er læst og talt om i institutionen, at barnet er med til at dække bord og tælle tallerkener, eller hvordan forældrene kan stille spørgsmål til barnet og snakke om bestemte temaer osv.). Der afholdes fyraftensmøder eller lignende, hvor forældrene får viden om og ideer til at arbejde med børns udvikling og læring. Det pædagogiske personale fortæller fx om børns sprogudvikling, og om, hvad forældrene kan gøre for at understøtte barnets sproglige udvikling. Eller om hvordan institutionen har arbejdet med Science i en periode og viderebringer ideer og metoder til forældrene.

KVALITETSGUIDEN

Udgivet af
Lyngby-Taarbæk Kommune 2017

Tekst:
Nanna Louise Pagaard og
Anita Esbjerg

Design
BGRAPHIC

LYNGBY-TAARBÆK
KOMMUNE

Rådhuset
Lyngby Torv 17
2800 Kgs. Lyngby
Tlf. 45 97 30 00

lyngby@ltk.dk
www.ltk.dk